

יום שני 22.10.12

08:00-09:00	התכנסות, הרשמה, קפה וכיבוד קל
09:00-09:30	פתיחה - גב' חגית וידר M.S.W, מנהלת מרכז מילמן ברכות - ד"ר חנה קמינר , ממיסדות מרכז מילמן, עו"ד יואב סלומון , יו"ר עמותת "נצר".
09:30-10:30	הענקת אות "יקיר מרכז מילמן" ל גב' דיזי ינקו ופרופ' תיאודור ינקו נגינה - הרכב תרפיסטים במוסיקה של מרכז מילמן
10:30-11:00	הפסקת קפה
11:00-12:30	Assessing and Treating Early Indicators of ASD: Developing, Attunement and Shared Meanings among Parents, Infant and Therapists Barbara Kalmanson, Ph.D.
12:30-13:30	ארוחת צהריים
13:30-14:30	"התקשרות (Attachment) ותובנה אימהית בקרב ילדים עם אוטיזם בגיל הגן: השלכות להתפתחות בילדות ובגיל ההתבגרות". פרופ' דוד אופנהיים
14:30-15:30	"טיפול הורה-ילד עם אוטיזם: בין הכרח למרחב של אפשרויות" – חלק א' גב' מיכל שלו M.S.W, ויניב דולב-אדלשטיין , פסיכולוג קליני.
15:30-16:00	הפסקת קפה
16:00-17:30	קבוצות "שיתוף במבט" ודין (ראה פרוט לבחירה בדף מצורף)

יום שלישי 23.10.12

08:00-09:00	התכנסות, הרשמה, קפה וכיבוד קל
09:00-10:00	"תקשורת - כשירות לקשר חברתי" גב' אורנה מיק , M.A קלינאית תקשורת
10:00-11:30	The Essential Elements of Family-Professional Collaboration. Barry M. Prizant, Ph.D., CCC-SLP
11:30-12:00	הפסקת קפה
12:00-13:00	"טיפול הורה-ילד עם אוטיזם: בין הכרח למרחב של אפשרויות" - חלק ב' גב' מיכל שלו M.S.W, ויניב דולב-אדלשטיין , פסיכולוג קליני
13:00-14:00	ארוחת צהריים
14:00-15:30	קבוצות "שיתוף במבט" ודין (ראה פרוט לבחירה בדף מצורף)
15:30-16:00	הפסקת קפה
16:00-16:30	הצגת מקרה: "ההנעה שבהנאה ובביחד" גב' ענת אופנהיים M.Sc. ריפוי בעיסוק
16:30-17:30	רב-שיח בהתייחס לשאלות העולות מהצגת המקרה ומתימות מרכזיות שנידונו בכנס. מתדיינים : (הדין יתקיים באנגלית). ד"ר ברברה קלמנסון Ph.D. ד"ר ברי פריזנט Ph.D., CCC-SLP פרופ' דוד אופנהיים , ד"ר מוטי גיני Ph.D.
17:30	דברי סיכום: גב' חגית וידר , M.S.W, מנהלת מרכז מילמן

1. "הורות לילד עם אוטיזם: בין שמחה ועצב, כאב והנאה המשמשים בערבוביה".

מירי אלוני, עו"ס

ורותם שהם-דניאלי, פסיכולוגית קלינית, מדריכה.

בסדנא יוצג תיאור מקרה של טיפול רגשי דיאדי בילד עם אוטיזם בן 4. הטיפול מתמקד בקשר ילד - אם ובהדרכת האם. יתואר מהלך הטיפול מעת הקבלה למרכז מילמן, ועד תום השנה. בתוך תהליך ארוך של כאב, דיכאון, וכעס, אבל ועיבוד אובדן, עולים רגעי הנאה ושותפות, חיבה וחום. בתוך האבל והאובדן עולה ומתרחש תהליך של נביטה מחדש של הקשר בין האם לבנה, ושל גילוי דרכים חדשות להיות יחד, להיות בקשר ולהינות.

2. "הורה-ילד-תת"ח: אם זה כל-כך ברור, למה זה כל-כך קשה?"

מריסה הרסטטון קלינאית תקשורת,

יעל ז'ק, קלינאית תקשורת

ודייזי ינקו, קלינאית תקשורת, מדריכה.

עשרות שנים של מחקר בתחום מלמדים שסיכויי ההצלחה של שימוש בתקשורת תומכת וחליפית (תת"ח), עולים יחד עם מעורבות ההורים. בפועל, בחדרי טיפול של קלינאיות תקשורת, חלק מההורים מאוד מתקשים להיות פעילים בטיפול עם תת"ח. בעקבות כך סיכויי הצלחת השימוש בתת"ח יורדת.

טיפול בתת"ח במסגרת של טיפול הורה-ילד הוא נושא מורכב ועדין. מטרת הסדנא לעזור למשתתפים להבין את המורכבויות של מעורבות אקטיבית של ההורים בטיפול הורה-ילד כאשר אמצעי תת"ח בשימוש. במהלך הסדנא יעלו עקרונות טיפוליים, ממרכז מילמן, הקשורים לדרכים אפשריות לשיפור המצב.

3. "קרבה ומרחק בחדר הטיפולים וביחסי ההדרכה".

מאי סאדר, פסיכולוגית בהתמחות קלינית

ויניב דולב-אדלשטיין, פסיכולוג קליני, מדריך

יחסים טיפוליים מאופיינים בתנועה בין קרבה ומרחק. כאשר המתח בין שני מצבים הפוכים אלו מוחזק על-די המטפלת, הסטינג ומרחב ההדרכה, ניתן לראות

דיאלקטיקה משמעותית בתוך חדר הטיפולים המאפשרת תנועה בין מצבי עצמי ופוזיציות שונות והתפתחות של יכולת לתקשורת משמעותית. לעומת זאת, התקפה על מצבי קרבה-מרחק ו/או ריקונם ממשמעות, יכול להתבטא בקריסה של המרחב האינטר-סובייקטיבי בטיפול, עמדות חד-צדדיות, תהליכי הזדהות-השלכתית ו/או אובדן יכולת לתקשורת ומנטאליזציה. בסדנא יוצג תהליך טיפול בילד עם אוטיזם והוריו, אשר התאפיין בהתנסויות בלתי נסבלות של דחייה ואובדן יכולת לחשוב. יערך דיון באופן בו נושאים מהטיפול באו לידי ביטוי בתוך יחסי ההדרכה, כל זאת בתוך הקשרים תרבותיים ואישיים שונים.

4. "היה או לא היה? - טלטלות במסע לגילוי ה'עצמי'- אבן דרך לאבחנה מبدלת בתהליך הטיפולי הורה-ילד".

איילת סופר, פסיכולוגית התפתחותית

וחגית וידר, עו"ס, מדריכה.

בסדנא זו יוצג טיפול של ילד אשר בגיל שלוש אובחן בספקטרום האוטיסטי. בראשית הדרך ניתן היה להבחין במיעוט של קשר עין, תחום קשר חברתי מאוד מצומצם, ושימוש בז'רגון לא תקשורתי. בחדר הטיפולים הוא פעמים רבות הפנה את הגב ולא נענה להזמנות למשחק משותף. במסגרת הטיפול החל מסע לגילוי ה'עצמי' במקביל לתהליך הנפרדות שלו מהוריו. תהליך התקדמותו העלה שאלה מהותית בנוגע לאבחנה מبدלת: האם אכן מדובר בילד עם אוטיזם ראשוני.

5. "היבטים רגשיים בטיפול של איש המקצוע הפארא-רפואי בילד עם אוטיזם ובקשר עם הוריו: תהליך התגבשות האישיות הטיפולית".

יעל הבר, קלינאית תקשורת

וטלי אבל, דרמה-תרפיסטית, מדריכה.

התפיסה הטיפולית במרכז מילמן מדגישה עבודת צוות והפריה הדדית-בינתחומית כדרך להבנת הילד כ"שלם". כך גם ההדרכה המקצועית במרכז, משלבת בין הדרכה בתחום ההתמחות הספציפי של איש המקצוע הפארא-רפואי לבין הדרכה ע"י איש מקצוע מהשדה הפסיכו-סוציאלי.

הדרכה זו נתפסת כמרכיב חשוב ומשמעותי בהתפתחות המקצועית של המטפל באוטיזם.

שיתוף במבט
משמעות הקשר ילדים - הורים
מטפלים כמנוף להתפתחות
מעגלים תקשורתיים.

דרך הבאת דוגמאות, נתבונן כיצד המטפל מפתח ומפנים אופני התייחסות והתמודדות עם הילד ומשפחתו: לומד לעקוב אחר תהליכי התפתחותו הרגשית של הילד בקונטקסט של יחסי הורה-ילד, אחר הדקויות והשינויים בהתנהגותו, בצד פיתוח יכולת להבנה ולהתייחסות לאתגרים ולקשיי ההתמודדות של הוריו הנוכחים ושותפים פעילים בטפול.

6. "מהגולמי ליצירתי ולמשמעותי באמצעות תרפיה באמנות בתהליך הורה-ילד בספקטרום האוטיסטי".

שרון הרצוג, תרפיסטית באמנות ומיכל שלו, עו"ס, מדריכה.

סדנא שתציג התערבות טיפולית בה נעשה שימוש בחומרים גולמיים המתרחשים באינטראקציות כאן ועכשיו, המלווים בתהליך של ראייה, תחושה, הבנה ומנטליזציה. נתייחס למורכבות הגורמים השונים והיחסים ביניהם ונלווה זאת בהצגת השימושים הנעשים בחומרים השונים בתהליך הטיפולי ותהליך עיבודם במרחב הפוטנציאלי משחקי.

7. "נוכחות חיה: - כח, משיכה ועוצמה, התבוננות בתהליכים מקבילים הבאים לביטוי בהורות, בטיפול ובהדרכה".

ליאת רימר, עו"ס

ומיכל שניר-ינאי, פסיכולוגית התפתחותית, מדריכה.

בעבודה הטיפולית עם ילדים מסוימים על הספקטרום האוטיסטי, ניתן להיפגש עם ניתוק, חזרתיות, ריקנות וצורך להחיות את החוויה.

מתקיים הצורך באקטיביות מחייה המוסיפה את הרגש, הקול והמשמעות. גם ההורים, המביאים לעיתים תחושת עצב ודיכאון, זקוקים למטפל נוכח, שומע, מקשיב ומתפעל מיכולתם ומכוחם. חוויה זו משתחררת גם במפגש מול צוות טיפולי. במפגשי ההדרכה, ניתן להביא את תחושת העצבות והדיכאון, על מנת לאפשר ולחוות משמעות רגשית המחייה, משיבה (reclaiming) ומאפשרת לחזור ולפגוש את אותן חוויות בחדר הטיפולים ו"להחזיק" את החלקים הרגשיים של הילד, ההורים והצוות.

בסדנא נציג את מחשבותינו באמצעות דוגמאות מהמפגש הטיפולי על מעגליו הרחבים.

8. "בין יחסים להתייחסות: התפתחות יכולת ההסמלה במרחב הטיפולי הדיאדי".

נעמי עדס-שפירא, קלינאית תקשורת וד"ר **מוטי ג'יני**, פסיכולוג התפתחותי, מדריך

נציג את הטיפול של אריאל, ילד בן 3 אשר אובחן על הרצף האוטיסטי וטופל במרכז מילמן.

נראה כיצד תהליכי נפרדות של אריאל מאימו קשורים לתהליכים של רכישת שפה ופיתוח יכולת ההסמלה וכיצד אלו יחדיו מאפשרים אצלו קידום של עצמאות ויכולת התמודדות עם תהליכי למידה ועם אתגרים יומיומיים. הטיפול השפתי באריאל יציג גם תכנים המעידים על החשיבות הרבה של נוכחות האם בטיפול כקטליזטור להתפתחות הן של הילד והן שלה כהורה לילד עם אוטיזם.

בנוסף, נציג את התפקיד המורחב שיש לקלינאית התקשורת מעבר להבנות התפתחותיות ושפתיות המקובלות, הנרכש באמצעות הדרכה רגשית רפלקטיבית שניתנת למטפלת.

9. "אני, אמא, אבא והדס: עיבוד, הדדיות, התכוונות: כולנו ביחד- עבודת המרפאה בעסוק בהקשר של יחסי הורה-ילד".

הדס אודם-אדר, מרפאה בעסוק

וענת אופנהיים, מרפאה בעסוק, מדריכה

סדנא זו תתבסס על תיאור מקרה של עבודת מרפאה בעיסוק עם ילד צעיר עם אוטיזם והוריו, דרכו נדגים כיצד משולבת עבודת הריפוי בעיסוק בתוך אינטראקציה משחק של ההורה עם הילד והמרפאה בעיסוק.

בעבודתנו עם ילדים עם אוטיזם במרכז מילמן, אנו משתמשים בכלים של הריפוי בעיסוק, הכוללים דגשים על קשיי עיבוד וויסות חושי, מוטוריקה, משחק, ותקשורת. עבודה על תחומים אלו מעניקה תשתית לקידום יכולות התפתחותיות מורכבות יותר, כגון: משחק סימבולי ותקשורת מילולית.

במקביל אנו יוצרים ערוץ תקשורת והדברות הדדי עם ההורה למען הילד. כמו כל המטפלים במרכז מילמן, ההנחה העומדת בבסיס ההתערבות היא כי ההורים הם הדמויות המשמעותיות והעקביות בחיי הילד, וכי ההתפתחות המשמעותית ביותר של הילד, במיוחד בשנים הראשונות לחיים, מתרחשת בתוך ההקשר של

היחסים עם ההורים. לפיכך היבט מרכזי מאוד בעבודתנו כמרפאים בעיסוק הינו הגברת מעורבות ההורים ויכולתם של ההורים להבין את האפיונים והקשיים הייחודיים של ילדיהם בתחומי ההתפתחות השונים.

10. "לדבר על ולהיות עם..."

אורנה מיק, קלינאית תקשורת, מדריכה.

ומרווה סעיד, קלינאית תקשורת.

בסדנא זו תוצג עבודת תיזה כחלק ממחקר הבודק את הקשר בין ייצוג הילד ב-mind של ההורה, לבין איכות האינטראקציה הורה-ילד.

הערכת ייצוג נבחנת על-פי מרכיבי תיאור ההורה את ילדו. השערתנו היא שהאינטראקציה תהיה מצומצמת ככל שההורה מרבה לראות את ה"אוטיזם שבילד" כעומד מאחורי כל התנהגויותיו ומאפייניו ולא את ה"ילד שבו". תמיכה ועזרה להורים לראות את הילד כ"שלם" בעל כוונות, רצונות ומאפיינים ייחודיים, ולא רק כילד בעל מאפייני הלקות האוטיסטית, מאפשרת אינטראקציה יעילה יותר, התקדמות והתפתחות טובות יותר.

זו אחת המטרות המרכזיות בעבודה הטיפולית בקרב המטפלים במרכז מילמן.

11. "להחזיק בתקווה ולחיות את הפחד- תנועתיות וגמישות כמטרות טיפוליות מקדמות".

נעמה בן-משה, עו"ס מטפלת, מדריכה.

בסדנא זו אציג, דרך תאור מקרה, את התהליך הטיפולי המקביל, ילד-הורה-מטפל. בתהליך זה למדנו לנוע יחד בין עמדות ו"מצבי עצמי" שונים, הלך ושוב. העבודה עם הילד והוריו לאורך השנים נעה כמטוטלת, בין הצטרפות עדינה למקומות שבריריים של ניתוק, "לבד" וכאב, לבין הזמנה להצטרף אלינו, עם יתר נוכחות, יוזמה ו"ביחד". כולנו למדנו להיות בתנועה וגמישות אשר אפשרו התקדמות והתפתחות מותאמת יותר.

"מרכז מילמן - מודל עבודה בסביבה טיפולית"
גב' צופיה סמוחה, פסיכולוגית קלינית-התפתחותית.

מרכז מילמן שנבנה כסביבה טיפולית, פיתח תכנית ייחודית המתאייסת לצרכים ולקשיים של הילד ומשפחתו בכל תחומי ההתפתחות ובכל שלביה. הקווים המנחים בבניית התכנית היו:

- ההפרעה היא התפתחותית, ולכן הילד יזדקק לליווי לתקופה ארוכה וההורים יזדקקו לתמיכה וייעוץ לכל אותה תקופה ארוכה.
- התכנית הטיפולית צריכה להיות כזו שעוזרת להורים לחזק את הקומפטיבטיות שלהם ונותנת להם כלים להתמודדות למשך שנים רבות.
- התכנית הטיפולית צריכה להיות כזו שניתן להתמיד בה לאורך זמן.
- תכנית טיפולית צריכה להבנות סביב ההכרה שהורי הילד הם סוכני השינוי העיקריים.
- התכנית הטיפולית צריכה לקחת בחשבון את כל הקשיים של הילד, את הקונסטיטוציה הביולוגית שלו, סגנונות האינטראקציה שלו, המשפחה וכוחותיה, ולהתייחס לכל הצרכים של הילד בכל התחומים: סנסורי-מוטורי, קוגניטיבי, שפתי, רגשי ותקשורת-חברתי.
- התכנית הטיפולית צריכה לספק סביבה טבעית במידת האפשר, שבה ניתן להתנסות ולהכליל את כל הנחווה והנלמד.
- תכנית טיפולית לוקחת בחשבון את הידע הרב שנרכש בנושאי התפתחות הילד ואת המקום המרכזי של יחסים בהתפתחות.

Assessing and Treating Early Indicators of ASD: Developing Attachment and Shared Meanings among Parents, Infant and Therapists
Barbara Kalmanson, Ph.D

Assessment and treatment of early indicators of ASD is a family affair. Intervention in all fields requires attention to the quality characteristics of relationship; factors such as vitality, robustness,

flexibility and organization of the sensory - motor - affective systems. The assessment and treatment process calls upon professionals to find the humility and empathy to join with parents in thinking about the infant's constitutional constrictions, and working together to develop strategies to mobilize affect, harness attention, support initiation, and create opportunities for the young child to progress from sensory motor activity to symbolic thinking and action. During this presentation we will look at the big picture goals, and the 'moments of meeting' during the assessment and treatment process using video tape illustrations and case-based examples

"התקשרות (Attachment) ותובנה אימהית בקרב ילדים עם אוטיזם בגיל הגן: השלכות להתפתחות בילדות ובגיל ההתבגרות"
פרופ' דוד אופנהיים.

התקשרות בטוחה בגיל הצעיר ותובנה הורית לעולמו של הילד מקדמים את התפתחותו הרגשית והחברתית של הילד ומאפשרים את מיצוי הפוטנציאל הגלום בו. האם כך הם פני הדברים גם כאשר מדובר בילדים על ספקטרום האוטיזם? יש הגורסים כי חומרת הלקות והקשיים התקשורתיים והקוגניטיביים של הילדים הינם בעלי השפעה מכרעת על הנתיב ההתפתחותי שלהם. לעומת זאת, יש הטוענים כי איכות הקשר הרגשי של ילדים עם אוטיזם עם ההורה הינה בעלת השפעה מכרעת בשל הצרכים המיוחדים של ילדים אלה. על מנת להתייחס לשאלה זו עקבנו אחר קבוצה של ילדים על ספקטרום האוטיזם מגיל הגן, דרך גיל בית הספר היסודי, וכלה בחטיבת הביניים. בהרצאה אציג את הממצאים הנוגעים להשלכות ההתפתחותיות של ההתקשרות בין הילד והאם והתובנה של האם לעולמו של הילד על היבטים שונים של התפתחותם של הילדים.

"טיפול הורה ילד עם אוטיזם: בין הכרח למרחב של אפשרויות"- חלק א'
גב' מיכל שלו M.S.W,
ויניב דולב-אדלשטיין, פסיכולוג קליני.

ההרצאה תציג מודל טיפולי בילדים עם אוטיזם והוריהם. ההרצאה תינתן בשני חלקים. ביום הראשון, יינתן מבוא

תיאורטי ורקע קונספטואלי. כמו כן, יוצגו מאפיינים של ילדים עם הפרעה מספקטרום האוטיזם, הוריהם והדיאדה. ביום השני יוצג המודל הטיפולי, המתבסס על שלושה חלקים המשלימים זה את זה: המינד התיאורטי של המטפל, ממשות המפגש הטיפולי והמרחב התרפויטי, אינטר סובייקטיבי וסימבולי.

פירוט קבוצות "שיתוף במבט" מקבילות
לבחירה ביום שלישי 23/10/12

1. "בנייה ושימוש בכלי הערכה בריפוי בעיסוק באוכלוסיה של ילדים אוטיסטים צעירים"

דליה גונן, מרפאה בעיסוק
ורות שטרית, מרפאה בעסוק.

בסדנא זו נשתף בחשיבה שהנחתה אותנו בעת בניית כלי ההערכה של הריפוי בעיסוק במרכז מילמן ובשאלות שליוו אותנו תוך השימוש בו.

ריפוי בעיסוק מתייחס להשתתפות הילד בתחומי העיסוק הכוללים משחק, תפקודי יום-יום ופנאי, תוך הבנה של התנאים המשפיעים על השתתפותו.

עקב הקושי בהעברת אבחון סטנדרטי לילדים עם אוטיזם והייחודיות של כל ילד, נדרשנו לחשוב על הדרך בה נקבל את המידע הרב ביותר על אופן ההשתתפות של הילד והתנאים המעודדים והמגבילים את השתתפותו. על הכלי להיות מקיף מצד אחד אך יעיל וידידותי למשתמש.

אנו רואים בהורים שותפים בחשיבה על הילד, ולכן כלי ההערכה מורכב משאלונים וראיונות חצי מובנים עם ההורים.

בסיום הצגת הכלי נקיים דיון ונתייחס לשימוש בכלי הערכה זה באוכלוסייה מיוחדת זו, תוך הצגת יתרונותיו ומגבלותיו.

2. "המעון כמעטפת טיפולית תלת-מימדית: צוות חינוכי, צוות פארא-רפואי, הורה-ילד"

צוות בינתחומי של מעון שקומי "שקמה":

ליאת רימר, עו"ס, מרכזת הצוות הפארא-רפואי,

לירז פדידה, גננת ראשית וכל צוות המעון.

העבודה החינוכית-טיפולית במעון הטיפולי מלווה את הילד וההורה במהלך כל השבוע.

החשיבה, ההבנה והעשייה המשותפת לקידום הילד, נעשית

ע"י משולש טיפולי הכולל את ההורה, הצוות החינוכי וצוות מקצועות הבריאות. חשיבה ותפיסה זו באים לידי ביטוי הן במפגש הפרטני מול הילד והן במפגש הקבוצתי- גני ביצירת סביבה יומיומית מכילה, גמישה, מעשירה ומלמדת.

אנו מוצאים שמסגרת תלת-ממדית כזו מאפשרת החזקה טובה יותר של מצבים, שינויים ותהליכים שהילד ומשפחתו עוברים, ושכולטים במיוחד בתקופה הסמוכה למתן האבחנה ובשלב הראשוניים בתהליך הטיפולי-התפתחותי.

נציג את אופן החשיבה והעשייה של העבודה החינוכית-טיפולית במעון דרך דוגמאות קליניות פרטניות וקבוצתיות משגרת חיי המעון.

3. "מתק הקצב הרך" (לאה גולדברג) - אוטיזם כטראומה של מקצב."

שרון סרפר, תרפיסטת במוסיקה.

בסדנה זו אנסה לגשר בין המושגים שפיתחה סוזן מאיילו במאמרה: "היעדר חוויית הזמן והקצב במצבים אוטיסטיים" לבין המשגות הטיפוליות שפיתחה אן אלורז בספרה: "נוכחות חיה".

ע"פ מאיילו, החוויית הקצביות ממלאות תפקיד חשוב בהתפתחותו של אמן קיומי בסיסי ובתחושה של המצאות בקשר עם האחרים ועם העולם.

כשקיים די אמן בהמשך הקיום ובתחושה של רציפות הקיום, התנדדות בין ההתמזגות הראשונית לבין המודעות העצמית כישות נפרדת נעשות אפשריות בצורה המנטאלית. לעומת זאת אם לא כונן "מקצב הביטחון" (טסטין) שהוא קיומי ובסיסי ומתפתח ביחס הבין אישי בין התינוק לאם, הנפרדות והמובחנות נחווים כאיומים קיומיים.

נראה כי, במצבים של בידוד אוטיסטי, בדומה לטראומה, התמוטטה חוויית המרחב והזמן. נותרה רק מעגליות חוזרת ונשנית נטולת משמעות, שמטרתה להגן על הילד מפני חרדות בלתי נסבלות.

בסדנה תהיה תנועה בין חוויית המקצב עצמה לבין מה שהיא מסמלת, אנסה להמשיג סוג מסוים של חוויה בכדי לקדם מציאת משמעות רגשית חיה אשר יכולה להביא לשינוי בטיפול.

4. "הערכת מאפיינים פסיכולוגיים של ילדים עם הפרעה על רצף האוטיזם ושל משפחותיהם: הצגת כלי הערכה שנבנה במרכז מילמן".

ניב דולב-אדלשטיין, פסיכולוג קליני.

על מנת ליצור בסיס ידע ויכולת הסתכלות משותפת על ילדים עם אוטיזם ומשפחותיהם, עלה במרכז מילמן בחיפה הצורך ביצירת כלי רב-מימדי, מקיף ומעמיק. "המדריך להערכת מאפיינים פסיכולוגיים של ילדים עם אוטיזם ומשפחותיהם" (דולב-אדלשטיין וג'וני, 2012), מאפשר לאיש המקצוע, באמצעות הכשרה מתאימה, היכרות עם מגוון רחב של תפקודים ומאפיינים דינאמיים של הילד עם האוטיזם ומשפחתו לאורך תקופות ושלבם שונים, לצד חיפוש אחר המשמעות האישית שיוצק האינדיבידואל לתוך מצב מסוים. המדריך עושה שימוש בניסוחים ברורים ואופציונאליים לצד תפיסה אינטגרטיבית ומלאה של הילד עם האוטיזם ומשפחתו, ומטרתו: ניסוח מרכיבי ההתפתחות השונים כתיאור בר בדיקה המתבסס על תצפית ישירה, גיבוש המידע הנאסף לכדי תמונה של "עצמי" אחיד, שלם ובעל כוונתיות, ובהמשך - תכנון וגיבוש התוכנית הטיפולית. לשם כך פותחו 5 צירים, אשר כל אחד מהם כולל ארבע קטגוריות, שבאמצעותם ניתן ליצור תמונת מצב רחבה יחסית של הילד ומשפחתו: התפתחות קוגניטיבית ומאפייני עיבוד מידע; התפתחות רגשית; מאפייני מערכת היחסים ילד-הורה; מאפייני ההורות והמשפחה; ומאפיינים אחרים התורמים למצבו של הילד.

5. "מתנועה להתבוננות, מהגוף אל המחשבה".

הדס לוסטמן, תרפיסטית בתנועה.

הסדנה תהווה רצף של התבוננות בתנועות המטופל דרך שלושה מוקדים:

● **קשר אם-ילד:** התבוננות בפלט המוטורי הדיאדי, והתייחסות לנושא המגע, התחושות והתנועות הראשונות ה"מנצות" (שטרן)

● **המרחב הפוטנציאלי (ויניקוט):** המעבר מאחד לשניים, פתיחת מרחב המאפשר משחק, יכולת התבוננות שלנו במרחב זה, היכולת להביא את עולמך הפנימי ולקחת בחשבון את האחר בכדי ליצור משחק משותף, לקחת בחשבון את ההגנות של הילד (טסטין) ואת הצרכים והרצונות שלו. להביא אותנו המטפלים לעולמו של הילד ולהשיב אותו, לפתות אותו למשחק משותף ולהשאירו עמו

במשחק נוכח ומתפתח (אן אלברז ושטרן).

● **מנטליזציה גופנית:** בכדי להיות יחד ולאפשר לילד להיות יחד אתנו, אנו צרכים לקחת בחשבון את ה- mind הרגשי/גופני של הילד ואת המקום בו הוא נמצא. אנו צרכים להיות שם בעמדה סקרנית ומתעניינת ומותאמת לצרכי הילד (פונגי).

הסדנה תלווה לכל אורכה בהתנסויות משחקיות ותנועתיות של המשתתפים תוך שילוב הסברים תיאורטיים על התנסויות חווייתיות אלו.

6. "ארוחה משותפת- כמפגש קבוצתי-טיפולי".

צוות א'ב' בוקר:

מירי אלוני, עו"ס, ראש צוות וכל חברי הצוות.

בסדנה זו נציג את העקרונות העומדים בבסיס הארוחה הטיפולית במרכז מילמן, ארוחה בה לוקחים חלק במשותף הילדים, ההורים וכל חברי הצוות המטפל.

במהלך הסדנה יעלו ויודגמו, דרך סרטוני וידאו, דילמות, תהליכי חשיבה צוותיים, עקרונות ומטרות טיפוליות של המטפלים מן המקצועות השונים, עבור ילדים שונים: שימוש בכוונות תקשורתיות של כל ילד לפי יכולתו (תקשורת מילולית, לא מילולית, שימוש בתת"ח).

● עידוד שכלול וישום מיומנויות תקשורתיות בין הילדים לבין עצמם.

● התייחסות להרגלי אכילה של ילדים עם אוטיזם, תוך דגש על חשיפה והתנסות.

● הדרכת הורים לגבי התנהלות במהלך ארוחה, באמצעות תווך והדגמה.

● עידוד תמיכה והתחלקות של הורים עם הורים אחרים, בהיותם חלק מקבוצה.

● התייחסות לפתרון בעיות ורצף תהליכים.

● התייחסות למטרות חברתיות רגשיות של השתייכות לקבוצה.

7. "היום נוסעים למילמן...! 'מעברים' בין 'פנים' ל'חוץ' בסביבה טיפולית תומכת".

צוות ה'ו' בוקר:

ענת בן-צבי, פסיכולוגית קלינית, ראש צוות,

ענבל קשת, פסיכולוגית בהתמחות קלינית, מנהלת מקרה וכל חברי הצוות.

במהלך יום הטיפוליים במרכז מילמן מתרחשות חוויית

9. "פטר כמאפטר פשרה- התעקשות על משמעות כדרך להרחבת עולמו הפנימי של הילד במפגש עם המציאות".

צוות אי-ב' בוקר:

ד"ר מוטי ג'ני, פסיכולוג התפתחותי, ראש צוות וכל חברי הצוות. בסדנא יוצג טיפול של ע', ילד בן שלוש וחצי הסובל מהפרעה התפתחותית על רצף האוטיזם. הטיפול יוצג על-ידי הצוות המטפל יחד עם הורי הילד, בכדי להדגים את חשיבות העבודה המשותפת עמם. עם תשתית מיטיבה של יחסי התקשורת הורים-ילד, יוצג תהליך טיפולי רב-תחומי המדגים כיצד התעקשות נמרצת של המטפלים השונים על הקניית משמעות לחוויה האישית והבינאישית של ע' הובילה בהדרגה להרחבת המפגש עם המציאות ולהגמשת תהליכי החשיבה ודפוסי ההתנהגות שלו. העבודה הטיפולית עם ההורים כוונה לקידום תהליכי מטאליזציה ואפשרה להם לבצע אינטגרציה שתמכה בהתפתחות של בנם. בסדנא, שתלווה בצילומי וידאו, יתייחסו ההורים גם לתרומת הטיפול במרכז מנקודת מבטם הייחודית.

10. "הדרמה-תרפיסט כיוצר, מפק ובמאי של היכולת למשחק ומשחקיות אצל הילד האוטיסטי".

טלי אבל, דרמה-תרפיסטית.

היכולת לשחק הינה הישג התפתחותי ראשוני ומהותי בעבור כל ילד. סדנא זו תעסוק במסעם המשותף של ההורה, המטפל הדרמה-תרפיסט והילד בבריאת יכולת זו. התרפיסט מהווה גורם יצירתי חי ומחייה, התר אחרי ניצני משחק ויצירתיות גם כשקשה לאתרם ומשתמש בכלי המגוונים בכדי להפכם מניצנים למשחק ומשחקיות של ממש.

קיימת שונות רבה בין יחידים, אך לכל הילדים עם לקות ראשונית בתקשורת ישנו קושי במשחק ומשחקיות. בכדי לאפשר התפתחות, חשוב להעריך את השלב המשחקי-התפתחותי בו נמצא הילד, ולהתערב בהתאם. בסדנא אדגים תהליכי הערכה והתערבות באמצעות דוגמאות מטיפולים.

בתוך חדר הטיפולים ביחסים הורה-ילד-מטפל המשפיעות על המתרחש במרחבים המשותפים ומושפעים על-ידו. הטיפול בילדים עם אוטיזם על-ידי צוות רב-מקצועי בשיטת טיפול דיאדיית מתרחש גם מעבר לשעות הטיפול עצמן; חלק מהותי מעוצמת הטיפול במרכז קורה דווקא בפעילויות המשותפות: בהתנהלות של ההורים והילדים סביב ארוחות ומפגשים, משחקים בחצר ופרידות, מפגשים עם דיאדות אחרות ועם קבוצת המטפלים.

המודל המילמני מאפשר גישה לחומרים יומיומיים המהווים נדבך חשוב ביחסים ונעשה בהם שימוש בהדרכות ההורים המלוות את הטיפולים. התמיכה, הליווי וההחזקה של המשפחות נעשית במשותף על-ידי הצוות, שלומד את הדיאדות לעומק באין-ספור אינטראקציות לאורך היום.

8. "מעבר למראה - מה שרואים מפה לא רואים משם..."

ד"ר מיכל אופיר-כהן, רופאה התפתחותית, ראש צוות האבחון של מרכז מילמן; מיכל שניר-ינאי, פסיכולוגית התפתחותית; דייזי ינקו, M.A. קלינאית תקשורת; אורנה מיק, M.A. קלינאית תקשורת; ענת אופנהיים, M.Sc. רפוי בעיסוק; דליה גוון, M.Sc., רפוי בעסוק ואיילת סופר, פסיכולוגית התפתחותית.

מטרת הסדנא הינה להתבונן ולהכיר את תהליך האבחון הנערך ע"י יחידת האבחון של מרכז מילמן. הערכה מקיפה של לקות תקשורת, המבוססת על מודל התפתחותי-אינטגרטיבי, נשענת על ידע והבנה בהתפתחות, על היכרות מעמיקה עם הספקטרום האוטיסטי ועל צוות רב מקצועי מיומן.

תהליך ההערכה הינו תהליך מתמשך הכולל: היכרות עם המשפחה, תצפית והערכה בעזרת כלים פורמאליים.

- תחילה נציג ונשתף ברציונל התיאורטי העומד בבסיס הארגון והמבנה של יום זה.
- נרחיב את התייחסותינו למקום של ההורים בתהליך האבחון ועל העובר עליהם בתהליך לאורך היום כולו.
- נדון בעבודה משותפת של צוות רב מקצועי ובתפקידו הייחודי של כל אחד מחברי הצוות.
- נתייחס ליתרונות ולחסרונות של כלי הערכה פורמאליים וכלים תצפיתיים.

"תקשורת- כשירות לקשר חברתי"

גב' אורנה מיק, M.A., קלינאית תקשורת

כידוע, אצל ילדים בספקטרום של לקויות תקשורת תהליכי שפה דבורה ושאינה דבורה - לקויים.

תפקיד קלינאי התקשורת הוא להקנות מיומנויות תקשורת שפה ודיבור לשם פיתוח היכולת להבין מסרים חברתיים ליחום פנייה, ולהגיב לסביבה אנושית.

נתאר את ייחודיות תפקידו של קלינאי התקשורת במרכז מילמן תוך התחשבות בכל מעגלי התקשורת, השפה והדיבור השזורים ביחסי הגומלין של עבודת ילד-הורה-מטפל-צוות.

The Essential Elements of Family Professional Collaboration

Barry M. Prizant, Ph.D., CCC-SLP

Selecting and implementing appropriate therapies has been the overwhelming focus of research and treatment efforts in supporting the development of children with autism spectrum disorders (ASD). The great impact of ASD on the family has been recognized for years, however, considerably less attention has been paid to the development of successful family-professional collaboration. This is despite the fact that parents often report that they feel more challenged by insensitive professionals as well as confusing systems of services than by their child's disability. Given that one of the predictors of more positive outcomes for children is active engagement in treatment by family members, it is essential that practitioners focus more attention on the elements that result in family professional collaboration. In this presentation, a number of critical elements will be discussed along with strategies for achieving greater success in collaborating with families. These elements include implementing family-centered practice principles, developing trust with parents, learning to listen and communicate with parents and providing innovative

מרכז מילמן
טיפול בילדים לקויי תקשורת

www.milman-center.org.il

. supports that make a difference in the life of the family

”טיפול הורה ילד עם אוטיזם: בין הכרח למרחב של אפשרויות”- חלק ב’

גב’ מיכל שלו M.S.W

ויניב דולב-אדלשטיין, פסיכולוג קליני.

ההרצאה תציג מודל טיפולי בילדים עם אוטיזם והוריהם. ההרצאה תינתן בשני חלקים. ביום הראשון, ינתן מבוא תיאורטי ורקע קונספטואלי. כמו כן, יוצגו מאפיינים של ילדים עם הפרעה מספקטרום האוטיזם, הוריהם והדיאדה. ביום השני יוצג המודל הטיפולי, המתבסס על שלושה חלקים המשלימים זה את זה: המיינד התיאורטי של המטפל, ממשות המפגש הטיפולי והמרחב התרפויטי, אינר סובייקטיבי וסימבולי.

הצגת מקרה: ”ההנעה שבהנאה ובביחד”

גב’ ענת אופנהיים M.Sc, ריפוי בעסוק.

- מה משמעות הרעיון ל”הצטרף אל הילד” ו”ללכת אחריו”?
- כיצד משלבים בין הרגישות לצרכיו וההתחשבות בקשייו לבין איתגור הילד ויצירת הזדמנויות לתקשורת ולהתפתחות?
- כיצד מצטרפים אל ההורים? כיצד משלבים בין התמיכה בצרכיהם וחיוזקם בהתמודדותם לבין הרחבת הבנתם ויכולותיהם לקדם את ילדם בהבנתו את עצמו, את זולתו, את סביבתו וביכולתו לתקשורת וקשר חברתי?
- מה ”מיקום” המטפל במפגש הטיפולי עם הדיאדה הורה ילד? כיצד המטפל ”מחזיק בראש” את הילד, את ההורה, את הקשר ביניהם ואת המטרות הטיפוליות?

השאלות הנ”ל יוצגו למתדיינים ברב-שיח, בקונטקסט של קטעי הוידאו הלקוחים מתוך טיפול של מרפאה בעסוק בילד עם אוטיזם במתכונת הורה-ילד ובקונטקסט של הרעיונות והגישות שהוצגו במהלך הכנס.

”רב-שיח בהתייחס לשאלות העולות מהצגת המקרה ומתימות מרכזיות שנידונו בכנס”.

מתדיינים (הדיון יתקיים באנגלית):

ד”ר ברברה קלמנסון Ph.D.

ד”ר ברי פריזנט Ph.D.CCC-SLP

פרופ’ דוד אופנהיים

ד”ר מוטי גיני Ph.D.